

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četrt leta Din 1500, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska širokovna zveza

Kapitalisti hočejo delavsko zavarovanje upropastiti.

Predlogi jugoslov. gospodarskih organizacij za revizijo delavskega zavarovanja so resnična kulturna sramota.

Pred odločitvijo — premislek!

Po vseh državah sveta — ne izvemši sovjetske Rusije — opazamo, da živita država in široki sloji delavnega ljudstva v nekakem napetem, vojnem stanju. V vsaki delavski organizaciji, v vsakem delavskem gibanju se sumi nekaj prevratnega, obstoječemu redu sovražnega in nevarnega. In namesto, da bi se pospeševale delavske organizacije in zakonita stremjenja delavstva, pa se gledajo te organizacije postrani in v sporih z delodajalci se uveljavlja oblast večinoma predvsem v tem, da jemlje v zaščito delodajalce in podpira že itak močnejšega proti slabjšemu.

Skoraj ob vseh sporih z delodajalci slišimo delavske tožbe: Sli smo na oblast, a tam je bil že pred nami ravnatelj in imel dolge pogovore... Ali: Prišel je zastopnik oblasti, a je šel najprej na razgovor k ravnatelju in z njim... Umevo je, da to med delavstvom povzroča mnenje, da mu je oblast načelno sovražna, da od nje nima pričakovati nobene pomoči v boju za svoje pravice. Iz tega se poraja ogorčenje in tisto ozračje, ki je tako ugodno za elemente divjih strasti. V tem slučaju sta potem enako tepena oba, država in delavstvo.

Država je zato tu, da štiti pravo in pravico in omogočuje vsem državljanom brez razlike doseči delež na duševnih in gmočnih dobrinah, ki ga opravičuje splošno stanje družbe. V moderni državi ne more biti ne privilegiranih, ne brezpravnih državljanov, ampak vsi enakopravni, pred zakonom enakovredni. Temu idealnemu stanju je sedanji, na zasebni sebičnosti temelječi gospodarski sistem največja ovira. Zato je dolžnost države, da z vso odločnostjo deluje na to, da se gospodarsko smoteno presoduje temeljem običnih interesov, v pravcu splošne blaginje. In ta načela je poglavar države, kralj Aleksander I., v svojem manifestu 6. januarja 1929 jasno in odločno ter svečano razglasil in jih nedavno ob okretu leta ponovno poudaril.

Kajti kapitalizem prav tako izkorišča državo kakor delavne mase, ne glede na to, da kapitalizem milijone, ki jih daje v obliki davkov ali posojil državi, izžema iz delavnega ljudstva.

Skrajno napačno bi bilo tedaj mnenje, da država temelji na tako zvanih posedujočih slojih. Država in vsa družba je v prvi vrsti odvisna od dela stotisočev žuljavih rok, od delovne armade večine njenega prebivalstva. Jasno je tedaj na prvi mah, na kateri strani je v sedanjih velikih socialnih bojih pravo mesto države. To s stališča socialne pravičnosti.

A da državo tudi goli lastni interes sili na to mesto, nam kaže zgodovina, zlasti najnovejša. Država pač more nekaj časa braniti privilegije in interese vladajočih, toda prej ali slej bruhne nevolja tlačanih mas z neodoljivo, katastrofalno silo na dan in potem je obstoj same države na kocki. Nasprotno pa tam, kjer država razume svojo nalogo, da štiti in skrbi za vse dele prebivalstva, takih nasilnih preobratov ne doživlja ali pa le v lažji obliki.

Da se ozračje v resnici in trajno razčisti, je potrebno, da državni činitelji spoznajo, da so za državo danes najvažnejše socialne naloge in da mora država korakati na čelu socialnega gibanja.

Častne izjeme.

Moramo lojalno priznati, da so tudi med poslodavci poedinci, ki smatrajo delavsko zavarovanje tudi za svoje in ki uvidevajo, da delavstvo, ogroženo v svojih življenjskih interesih, ne more biti temelj za zdrav industrijski razvoj, za urejene družabne odnose in za močno državo. Vsi ti poslodavci bi želeli skupno z delavci delavsko zavarovanje izboljšati, a ne poslabšati.

Če bi predstavljali ti poedinci vse poslodavce, bi mogli zaključiti razpravo glede tega vprašanja s kratko ugotovitvijo, da se delavstvu za svoje zavarovanje ni treba bati.

A na žalost nam to ni mogoče. Akcija poslodavskih organizacij v pogledu delavskega zavarovanja ni v rokah teh poslodavcev s širokim obzorjem, temveč je v rokah poslodavcev, katerih obzorje ne sega preko računa izgube in dobička izoliranega obrtnega in industrijskega podjetja. V imenu vse obrti in industrije v državi so formulirale poslodavske organizacije želje, ki bi delavskega zavarovanja ne samo poslabšale, temveč bi ga popolnoma upropastile, ako bi se uvaževale.

Ta akcija ni manj opasna radi tega, ker so udarci proti zavarovanju sprtno maskirani in za nestrokovnjaka komaj vidni. Oni so baš radi tega še bolj nevarni.

Pokojninsko zavarovanje.

V trenutku, ko je bilo postavljeno izvajanje zavarovanja za slučaj starosti in onemoglosti v manifestativni deklaraciji v delovni program sedanje vlade, se je bilo tudi poslodavcem težko odkrito izreči proti izvedbi te panoge zavarovanja. Zato so postavili samo zahtevo, da se uredi to vprašanje kasneje s posebno uredbo, a ne s samim zakonom o zavarovanju delavcev. Iz zakona samega pa naj bi se nasprotno izbrisale tudi same osnove tega zavarovanja določitev višine prispevka in iznosa rent, ki se morajo dati s temi prispevki. Tako bi poslodavci, pozivajoč se na obetano izvajanje starostnega zavarovanja, mogli na eni strani opravičevati svoje zahteve glede poslabšanja zavarovanja za slučaj bolezni in nezgode. A na drugi strani bi mogli dati kasneje kot odškodnino za to poslabšanje prazno fikcijo brez vrednosti. Da se omogoči to varanje javnosti in delavstva, bi bilo potrebno, da se izločijo osnove starostnega zavarovanja iz zakona, da bi bila prepuščena popolna svoboda za uredbo, katera se v zakonu obljublja v pogledu ureditve pokojninskega zavarovanja.

Pri nezgodnem zavarovanju

predlagajo poslodavci izmene, ki bi to vrsto zavarovanja povsem upropastile.

Znižanje rent — zvišanje prispevkov.

Stoodstotni invalid v bodoče ne bi imel več pravice do rente v višini svoje zavarovane mezde, temveč samo na mnogo nižjo rento. Kdor ne bi bil vsaj 40% invalid, bi ostal brez vsake rente. Delavec, ki bi zgubil roko, bi ostal pri točnem izvajanju poslodavskih zahtev brez vsake rente. Na drugi strani bi se zbirali prispevki za tako zavarovanje za slučaj nezgod v bodoče tudi od delavcev, a ne v celem iznosu od poslodavcev, kakor je to sedaj. Ako je poškodovan mrtev stroj, ga mora poslodavec popraviti ali zamenjati z novim. Če bi bil poškodovan živ stroj, živa delovna sila, bi prevladal poslodavec večji del tega rizika na tuja ramena.

Nakladno mesto kapitalnega kritja.

Poslodavci zahtevajo dalje naj se odmerjajo prispevki za nezgodno panogo zavarovanja v bodoče tako, da se bodo pokrivali z njimi v prvih letih zavarovanja samo izdatki za tekoče rente in upravne stroške in da se poleg tega ne bi zbirali več kapitali, potrebni za kapitalno kritje rent.

S tem bi se mogel prispevek za nezgodno panogo zavarovanja za par let v resnici znižati. A kasneje bi se prispevek vsako leto poviševal. Čez par let, ko bi se povišalo število nezgodnih rentnikov do viška, a bi se na drugi strani ne našli novi dohodki od obresti zbranih rezerv, bi se povišal prispevek daleč preko sedanje višine. On bi se moral povišati na dvojno sedanjo višino. Ker se zahteva, da se uvede novi sistem predpisovanja prispevkov vsled potrebe po prihranitvah, bi se zahtevalo v bodoče verjetno daljnje znižanje nezgodnih rent, da bi se dosegel cilj, ki se s samim prehodom na slabši način prepisovanja prispevkov ni mogel doseči.

Prehod na ta sistem predpisovanja prispevkov zahtevajo poslodavci, čeprav so bile v zadnjih letih slabe strani tega sistema od strokovne strani zelo jasno obrazložene.

Tako kritje je samo v kritje tujega kapitala.

Ne gre tu samo za v prvih letih nestalne, a kasneje vsako leto večje prispevke. Ne gre tu samo za večje prispevke v kasnejših letih. Pri predlaganem sistemu zbiranja nezgodnih prispevkov se prevljuje skrb za ponesrečene delavce z ram in bilanc podjetij, v katerih so se ti delavci ponesrečili, na rame podjetij in delavcev, ki pripadajo bodočim generacijam. Da li jih bodo one nosile in da li jih bodo mogle nositi, to je odvisno od stabilite našega socialnega zakonodavstva in od bodočega razvoja našega gospodarstva. Obremenitev bodočih generacij bi bila toliko večja, kolikor manjša bi bila v bodočnosti gospodarska prosperiteta, kolikor manjše bi bilo vsled tega število gospodarskih podjetij in število delavcev.

Tuj kapital, ki je danes gospodar v naši industriji in ki se bo v bodoče iz našega gospodarstva potegnil verjetno deloma nazaj, bi zapustil v tem slučaju našo zemljo, ne da bi bil prisiljen odbiti od svojih zaslužkov v naši državi tudi polno odškodnino za zdravje in življenje onih naših delavcev, ki so se ponesrečili v njihovi službi. Predstavniki našega narodnega gospodarstva mislijo, da je to v interesu našega gospodarstva.

Zoenje kroga nezgodnih zavarovancev.

A vse to poslodavcem še ni dovolj. Ako bi se izvedla organizacija zavarovanja po njihovih željah, bi ostal večji del v obrti zaposlenega delavstva brez zavarovanja, pa seveda tudi brez zavarovanja za slučaj nezgode. Za slučaj nezgod ne bi bili zavarovani niti oni delavci, ki delajo pri najopasnějšíh poslih.

Poslodavci nimajo poguma, da bi to naravnost zahtevali. Oni se nadejajo, da bodo dosegli isti cilj po ovinkih s tem, da zahtevajo, da se vodi pri uradih za zavarovanje delavcev v bodoče samo razvid podjetij, ki zaposlujejo nad 25 delavcev. Poslodavci se nadejajo, da bo s tem zbiranje prispevkov od manjših obrtov v praksi onemogočeno.

V pogledu bolniškega zavarovanja bi se znižala predvsem hranarina s tem, da bi se odvzela delavcem za prvih pet dni bolezni pravica do hranarine. Razen

tega bi izgubili pravico do hranarine vsi delavci, ki niso pred boleznijo bili nepretrgoma tekom treh mesecev zaposleni, ali ki niso bili zaposleni v teku zadnjih dveh let vsaj eno leto. Popolnoma bi odpadla dečja oprema. Znižale bi se tudi druge podpore, zlasti porodnina.

Najvišja mera bolniškega prispevka bi se znižala od 7 na 6 odstotkov. V stvari se zahteva še večje znižanje.

»Država naj podpira zavarovanje!«

Poslodavci so postavili zahtevo, ki bi bila simpatična tudi delavcem, če bi bila izvedljiva. Poslodavci zahtevajo, naj nosi tretji del stroškov tako bolniškega, kakor starostnega zavarovanja država. Pri takih zahtevah je potrebno, da se ve: da se zahteva s tem za bolniško zavarovanje delavcev od države letna subvencija v višini okrog 80 milijonov dinarjev, za starostno zavarovanje pa letna subvencija v višini okrog 40 milijonov dinarjev. In da se na drugi strani ve, da je dolžna subvencionirati država delavsko zavarovanje po sedanjem zakonu s subvencijo v višini 1 milijona dinarjev in da se je ta podpora iz razloga štednje v vsakem državnem budžetu zniževala, dokler se ni popolnoma ukinila. Da so bile ukinjene pred par leti radi potrebe po štednji državne borze dela, ki so obremenjevale državni budžet s par sto tisoči dinarji. Da stoji med onimi poslodavci, ki trošijo za svoje delavce sredstva delavskega zavarovanja, a ostajajo zavarovanju dolžni težke milijone na rednih prispevkih, na prvem mestu država s svojimi gospodarskimi podjetji.

Poslodavci vse to vedo. A vkljub temu zahtevajo, da prevzame država na svoje rame ne samo tretjino stroškov za starostno, temveč tudi tretjino stroškov za bolniško zavarovanje. To vsekakor v nameri, da država izvede ono poslabšanje bolniškega zavarovanja bolezni, ki si ga poslodavci sami ne upajo predložiti.

Upravo delavskega zavarovanja

zamišljajo poslodavci takole: Vsak delavec bi bil dolžan kupiti, ko prvič stopi v delo, pri uradu bolniškega zavarovanja člansko knjižico. Delavec, a ne poslodavec, bi bil dolžan predlagati to knjižico pri vsaki spremembi posla ali višine mezde uradu za zavarovanje v potrditev. Prispevki bi se plačevali z markicami, ki bi se lepile v tej knjižici. Okrožni urad bi sestavljal s pomočjo predloženih knjižic kartoteko za razvid članov in podjetij, ako bi hotel predpisovati plačilne naloge, ki bi ostali predpisani tudi za bodoče.

To bi gotovo ne zmanjšalo količine upravnega dela pri uradih delavskega zavarovanja. Jasno je, da se taki predlogi ne postavljajo z namero, omogočiti boljše in cenejšo upravo, temveč z namero, omogočiti sabotažo celokupnega delavskega zavarovanja!

Pričakuje se, da se delavci, ki niso vajeni na redno administracijo, ne bodo v redu priglaševali.

Če radi neprijave delavcev ali slabega razvida urada zavarovanja poslodavec ne bi dobil pravočasno in pravilno sestavljenega plačilnega naloga, bi urad za zavarovanje delavcev predpisanih prispevkov po šestih mesecih od poslodavca ne mogel več zahtevati, ker bi ti zahtevki že zastarali.

Mezdne spiske naj bi vodili v bodoče samo poslodavci, ki zaposlujejo več kakor 25 delavcev. A tudi ta podjetja bi smela v nasprotju s sicer običajnimi predpisi glede čuvanja knjig te plačilne spiske uničevati. Kontrolnim organom bi bilo kontrolno delo zelo oteženo. Zlasti

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Za pravice admontskih viničarjev!

Se nobeni viničarji v svojih službenih neprilikah in krivicah niso bili primorani tolikokrat iskati pomoči Strokovne zveze viničarjev, kakor baš admontski. Tozadnjih vlog, prošelj, protestov in dopisov se je v tajništvu SZV nabralo že toliko, da obstoji poseben takozvani »admontski arhiv«. Predvsem zadnji čas bi kmalu potrebovali pri SZV posebnega specialista za same admontske zadeve. Tako so iz teh aktov najbolj vidni vsi uspehi, kakor neuspehi strokovne organizacije, vsa pestrost borbe za obstanek admontskega viničarja, kakor tudi ves sistem delavstvo izkoriščujočega kapitalizma.

Viničarjem se gode krivice.

Leta 1928. se je admontskim viničarjem pri Ljutomeru odtegnilo pri izplačilu zasluzka pri vsakem težaku po 1 Din. »Strokovna zveza viničarjev« je takoj zoper tako krivico intervenirala pri admontski administraciji v Gor. Radgoni. Odgovor na to je bil sledeč: SZV odnosno njen strokovni tajnik P. Rozman, ki je to pismeno vlogo sestavil in podpisal, naj isto takoj javno v časopisu prekličie, ker je to huda žalitev, sicer sledi tožba. Tajnik sicer ni preklical, pa tudi tožbe ni bilo. Vendar pa je to zelo značilno mišljenje, da tisti, kateremu se dokaže od njega storjena krivica, vsled katere morajo trpeti mnogi, smatra za osebno žalitev, oni pa, ki je vsled krivičnega dejanja oškodovan, ta bi pa ne smel biti radi tega užaljen, molčati bi moral in še poljubljati roko, ki mu je

krivico prizadela. Po cele dneve in tedne s škropilnico na hrbtu so si v tem primeru admontski viničarji služili tiste bore vinarčke. Dolgo časa so čakali na njih izplačilo, a nazadnje je bilo odtegnjeno vsem tistim, ki so se drznili to SZV sporočiti in zahtevati intervencijo, pa se je grozilo s takojšnjim odpustom.

Zakaj tako? Gotovo zato, ker najbrž gospodje tudi besedilo katekizma »Delavcem zaslužek odtrgovati in zadrževati« smatrajo kot nekako komunistično geslo, ne pa vnebovpijoč greh, s katerim se samo gospode žali, ako jim pride do ušes, kakor smo jim ravno tako tudi komunisti mi, vsi zavedni, pošteni in krščanski viničarji, organizirani v svoji krščanski socialistični organizaciji.

Izmikanje novemu viničarskemu redu.

Ko je 1. novembra 1928 stopil v veljavo novi viničarski red, so takoj tudi admontski viničarji postali pozorni, kaj se bo zanje ukrenilo. Od vseh strani je bilo slišati razne vinogradnike in njihove oskrbnike, da jim ta viničarski red ne ugaja, ker zagotavlja viničarjem njihove pravice v službi. Pri admontskih se ta reč v prid viničarjem dolgo ni premaknila z mrtve točke. Govorilo se jim je samo, kako na slabšem da bodo potem novem viničarskem redu. Na zahtevo ogorčenih viničarjev je morala spet nastopiti Strokovna zveza viničarjev. Na pritisk organizacije je oskrbnitvo poklicalo viničarje na skupen razgovor že 25. aprila 1929. Na tem sestanku je bil tudi tajnik SZV tov. P. Rozman, ki je podal podrobno razlago viničarskega

reda in njega pravilno pojmovanje za obe strani. V imenu neprisotnega g. p. Paveca je govoril oskrbnik g. Novak; dal je viničarjem obljubo in izjavo, da se bo sedanji viničarski red v celoti izvajal, viničarjem pa se njihove pravice ne bodo v ničemer kratile. To se bo predvsem dokumentiralo s pismenimi pogodbami, katere da bodo vsi viničarji kmalu dobili v podpis.

Zavlačevanje.

Kmalu za tem pa so se pojavile vesti, da z izvajanjem viničarskega reda v letu 1929. še ne bo nič, zakonita nagrada se viničarjem ne prizna, ker bi naj bilo za admontske viničarje to leto še »po starem«, pismene pogodbe pa bodo viničarjem predložene šele v začetku avgusta 1929. Viničar pa, ki se bo tedaj čemu v pogodbi upiral, se mu takoj služba odpove, ker je ravno od 1. do 15. avgusta zakoniti čas odpovedi. Načelstvo SZV je z ozirom na te vesti takoj opozorilo g. p. Pavca, naj blagovoli odgovoriti, koliko odgovarjajo vesti resnici. Odgovora ni bilo nobenega.

Prikrit teror.

Cela zadeva se je v resnici zavlekla do meseca avgusta. Tedaj so tudi pismene pogodbe zagledale beli dan. Sklicani so bili spet vsi viničarji k zidnici v »Zelesnih vratih« in v »Noričkem vrhu«. Ob navzočnosti g. p. Pavca in podrejenih oskrbnikov so se pogodbe viničarjem v glavnem prečitale; dejalo se jim je, da bodo na podlagi teh pogodb morali viničarji od deputatne zemlje plačevati najemnino, katere je že vsakemu v pogodbi odmerjena. Gozdne tropine, ki so jih viničarji vsa leta dobivali zastoj, so odvzete in stoji v pogodbi namesto »ves pridelek« le negativna beležka »po dogovoru z oskrbnikom«. Te pogodbe naj bi veljale od 1930 naprej. V splošni zbežanosti, še bolj pa iz bojzani pred odpovedjo službe so vsi viničarji do zadnjega pogodbe podpisali.

Resolucija kapelskih viničarjev.

Ko so pa viničarji pogruntali, kaj so pridobili, odnosno izgubili s temi pogodbami, je začelo vreti na vseh straneh. Saj nekaterim niti toliko na deputatni zemlji ne priraste, kolikor bi morali dati za najemnino. Najbolj so se opogumili kapelski. Na sestanku 8. sept. so sklenili nasloviti resolucijo na naslov g. p. Pavca v Gor. Radgoni: 1. Odpravi naj se najemnina za deputatno zemljo, ker se ista nahaja ob gozdnih in v tako slabih legah, da se obdelovanje dostikrat niti ne izplača, ter tako kakovost te zemlje ne odgovarja kakovosti, določenem v vinič. redu § 6. 2. Pogodbe naj se revidirajo in naj bo v njih natančno označeno, kaj viničar dobi in kaj ne. 3. Vsem se naj še za leto 1929. izplača zakonita nagrada 100 Din od orala.

Rešitev se ponovno zavlačuje.

Načelstvo SZV je resolucijo odposlalo s posebno prošnjo na g. p. Pavca, naj

bi se v svrhu rešitve vseh visečih vprašanj vršil osebni razgovor v Gor. Radgoni 15. septembra, kamor bi SZV poslala svojega zastopnika. Temu pa se spet ni ugodilo, ampak je g. p. Pavca po dopisnici sporočil, da njega zastopa tozadevno oskrbnik g. Drago Novak, s katerim naj se zastopnik sestane. Kakor so bile zahteve resolucije, tako stališče sta na tem sestanku z g. oskrbnikom zastopala v imenu SZV tov. Ivan Husjak in P. Rozman. Dosegel se je načelni sporazum. Oskrbnik g. Novak je obljubil to sporočiti administratorju v Gor. Radgono, načelstvu organizacije pa tekom treh dni poslati pismen odgovor.

Končno: Spomenica SZV opatu benediktincev.

Toda minila sta polna dva meseca brez odgovora. Viničarji so nestrpnost čakali rešitve v pravični in zakoniti stvari. Načelstvo SZV je tako molčanje smatralo kot čisto enostavno zavlačevanje v neskončnost. Zato se je 16. novembra 1929 obrnilo z obširno spomenico, popisujoč ves potek dogodkov in opravičene zahteve viničarjev, kakor razne nedostatke in krivice naravnost na opata oo. benediktincev v Admontu. Takoj je prispele odgovor, da ima v imenu reda polnomočje oskrbnik g. Novak, se tozadevno pogajati s Strokovno zvezo viničarjev. Vršila so se pogajanja v presledkih in se končala 31. decembra 1929. Sestavila se je pismena pogodba, katere se dobesedno tukaj objavlja, ter je najboljši dokaz, da le z vztrajno borbo si more ubogi proletarijat ohraniti obstoječe pravice in priboriti novih. Admontskim viničarjem naj se s tem uspehom njih strokovne organizacije vlije nov žarek zaupanja, da pravica zmaguje, čeprav težko in če so ji ena vrata zaprta, pa se ji odpro druga. Zmaga ni brez borbe, uspešne borbe ni brez trdne strokovne organizacije. Živeli vsi zavedni viničarji!

Pogodba.

katere sta sklenila Peter Rozman kot zastopnik Strokovne zveze viničarjev in g. Drago Novak, oskrbnik in za ta pogajanja pooblaščen zastopnik zavoda č. oo. benediktincev v Admontu (Austria) radi službenih pogojev vseh admontskih viničarjev, spadajočih pod upravo administracije imenovanega zavoda v Gor. Radgoni in sicer na podlagi tozadevne spomenice načelstva Strokovne zveze viničarjev z dne 16. novembra 1929 naslovljene naravnost č. g. opatu benediktincev v Admont, katere sporazum se glasi:

1. Vsak viničar dobi ves pridelek grozdnih tropin, zraslih v tistem vinogradu, ki je prideljen njemu za obdelovanje in oskrbovanje.

2. Vsak viničar dobi štiri kubične metre drv za kurjavo, ako toliko dovoli agrarna reforma, in vejevje kot odpadke pri čiščenju sadnega drevja in podiranja gozdnega, kakor tudi vse rožje iz vinograda.

bi jim bilo v bodoče prepovedano kontrolirati pravilnost mezdnih list z vpisi v blagajniške in druge knjige.

Taki predlogi se stavljajo pod geslom, da je potrebna štednja in racionalizacija uprave delavskega zavarovanja. Racionaliziranje uprave in štednje bi gotovo radi podprli tudi delavci. Tudi oni vedo, da so v inozemstvu uradi delavskega zavarovanja, ki morejo delati brez razvidov članov, ker vodijo te razvide podjetja, ki so podvržena najstrožji kontroli uradov delavskega zavarovanja. Ta kontrola je omogočena tam v enaki meri z dobro voljo poslodavcev, kakor z ostrimi sankcijami zakona. V nedostatku enega in drugega, kakor je to pri nas, morajo biti delavci na žalost za najrigoroznejšo evidenco tako podjetij kakor delavcev. Kar se evidence podjetij tiče, nam ni znano, da bi obstajalo kje delavsko zavarovanje, ki bi moglo vršiti svoje naloge brez najtočnejše evidence podjetij.

V pogledu samouprave

delavskega zavarovanja predlagajo poslodavci te-le izmene:

Da se ukinejo volitve in glavne skupščine, da se zmanjša v ravnateljstvih urada število delavskih delegatov, ki naj jih v bodoče imenujejo delavske zbornice, na eno tretjino. Da se ponovno upostavijo podjetniške blagajne s kompetenco okrožnih uradov, kjerkoli bi se to zahtevalo.

To so glavne zahteve poslodavcev v pogledu revizije delavskega zavarovanja. Vsem, ki delavsko zavarovanje in njegove potrebe in probleme le malo poznajo, mora biti jasno, da bi te zahteve, če bi se prevedle, naše sedanje delavsko zavarovanje popolnoma upropastile.

Take zahteve se ne morejo smatrati resnim.

Ako pa je to tako, potem se nadejamo, da se take zahteve ne bodo mogle vzeti od nikogar resno v razpravljanje. Najmanj more biti namera činiteljev, ki polagajo te dni fundamente naše politične in gospodarske bodočnosti, da bi dopuščali tako igro z življenjskimi interesi ene desetine državljanov te države.

Naše bolniško in nezgodno zavarovanje od l. 1889 sem.

(Konec.)

Kratko: stvarne datjave, ki v prejšnjem zavarovanju skoraj niso bile niti upoštevane, so danes najbistvenejši del vseh datjev.

Tudi v pogledu denarnih podpor vidimo velik napredek. Podporna doba v bolezni je danes v glavnem za vse članstvo podaljšana na eno leto in je zvišana na $\frac{2}{3}$ zavarovalnega zasluzka, zdravljenje v bolnicah, klinikah, sanatorijih je od 4 tednov podaljšano na eno leto; tudi svojcem je dovoljeno zdravljenje v bolnicah. V slučaju nemožnosti, da urad nudi datjave v naravi, se nudi za to denarni ekvivalent v obliki dvojne hranarine. Kroj svojcev, ki so deležni zavarovanja, je znatno razširjen. Novi zakon je posebno pažljivo poudaril v pogledu materinskega zavarovanja tako v smeri kurativnega, kakor tudi v smeri preventivnega zavarovanja. Podpora je od štirih tednov po porodu podaljšana na dva meseca pred in na dva meseca po porodu, za svojece na štiri tedne pred in na štiri tedne po porodu. Porodnina znaša mesto 60% danes 75%; poleg te denarne podpore pa zakon priznava tudi dežjo opremo v višini 14 kratnega zneska zavarovane mezde in pa podporo za dojljce za 20 tednov po prestatku 2 me-

secev po porodu. Da se porodi izvrše higijenično, dobi vsaka porodnica v naravi potreben obvezilni material in desinfekcijska sredstva, seveda pa tudi potrebno babiško in zdravniško pomoč doma ali v bolnici. V preventivni smeri je urad organiziral specialno materinsko skrbstvo z ustvaritvijo posebnih posvetovalnic za matere.

Tudi datjave v nezgodnem zavarovanju so bile prvotno malenkostne in niso izpolnile svojih socialnih funkcij. Polni invalid dela je bil le za 60% oškodovan, 40% škode izvirajoče iz poškodbe je delavec moral nositi sam brez rente. Danes je polna renta zvišana na 100%, v slučajih prav posebne poškodbe pa na 133 $\frac{1}{3}$. To je tudi v redu, ker nezgodno zavarovanje je nadomestek zasebnopravnega jamstva, ki se mora raztezati na celo povzročeno škodo, kolikor je z denarjem sploh mogoče odkodovati izgubljen ud. Zvišane so tudi vdovske in otroške rente od 20% na $\frac{1}{3}$ odnosno od 15% na $\frac{1}{4}$ zasluzka moža. Delna renta ni smela presežati 50% zavarovanega letnega zasluzka; te omejitve danes ni. Odpravnina vdovi, ki se je ponovno možila, je znašala trikratni znesek njene letne rente, danes celotni enoletni zavarovalni zaslužek moža.

Vojna je razdejala tudi soc. zavarovanje. Kar je bilo denarja, je šlo v vojna posojila. Po prevratu so bile blagajne prazne. Finančna kriza bolniških blagajen je narekovala strnitev blagajen v močnejšo skupnost. Tako je pokrajinska

uprava za Slovenijo, poverjeništvu za soc. skrb v decembru 1918 razpustilo vse obstoječe bolniške blagajne in jih strnilo v eno enoto: v okrajno bolniško blagajno za Slovenijo v Ljubljani, kar se je praktično izvedlo l. 1919/20.

Sedeži nosilcev nezgodnega zavarovanja za slovensko ozemlje so po prevratu ostali izven mej Slovenije: v Trstu, Gradcu in na Dunaju. Zato je pokrajinska vlada 8. decembra 1918 ustanovila »Začasno delavsko zavarovalnico zoper nezgode v Ljubljani«. Na to ustanovo, ki je svoj delokrog raztezala tudi na Dalmacijo, je bilo prenešeno zavarovanje industrijskega obrtniškega delavstva, rudarjev in železničarjev. S tem je bil dosežen ideal koncentracije nezgodnega zavarovanja za vse stroke delavstva. Toda dolgo pri tej koncentraciji, katero je narekoval v glavnem čut zdravega razuma, ni ostalo. Že 30. septembra 1920 je bila ustanovljena »Začasna železničarska zavarovalnica zoper nezgode«.

Tako so se v prvih povojnih letih izkristalizirali trije nosilci zavarovanja: 1. Okrajna bolniška blagajna za Slovenijo v Ljubljani z ekspoziturami po deželi. 2. Začasna delavska nezgodna zavarovalnica in 3. Začasna železničarska zavarovalnica zoper nezgode.

Tako je ostalo do uveljavljenja zakona o zavarovanju delavcev.

Nosilci bolniškega in nezgodnega zavarovanja v osvobojeni Sloveniji so prevzeli nase težke dolžnosti. Premagati so

morali težave povojne nemorale, viharje inflacije in draginje, težave, ki so izvirale iz pomanjkljivosti v splošni upravi i. t. d.

Beda, zlasti nezgodnih rentnikov, je bila velika, sredstev pa nikjer. Skromno od pomoč je prinesla ustanovitev Pokrajinskega pokojninskega sklada, ki je s posebno doklado na premožni zbiral sredstva za skromno valoriziranje rent vsaj težjim poškodovancem, vdovam in sirotam.

Nova država je bila mednarodno priznana. Kot samostojna država je prevzela mednarodne obveznosti. Da zadosti tem obveznostim in lastni notranji potrebi, je bilo treba misliti na ureditev enotnega zavarovanja za vso državo. V posameznih delih države soc. zavarovanja ali zakonito sploh še ni bilo urejeno ali pa zakoni niso prišli do uveljavljenja.

Prvi ministri za socialno politiko na to dolžnost niso pozabili. Med njimi se je prvi uspešno uveljavil minister Jože Gostinčar, pod katerim je bil izdelan prvi osnutek novega zakona, ki je po raznih izpremembah stopil v veljavo 1. julija 1922. Zakon je podpisal minister dr. Kukovec.

V smislu novega zakona je bila izvedena likvidacija Okrajne bolniške blagajne za Slovenijo in obeh nezgodnih zavarovalnic ter na njih mesto vpostavljen Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani. S tem je zavarovanje v Sloveniji prišlo na prag nove dobe.

3. Deputatno zemljo more vsak viničar uporabljati tako, kakor dosedaj, neglede na to, ako je te zemlje več, kakor meri četrtina vinograda.

4. Vsak viničar dobi, kakor dosedaj k vsem praznikom v letu in za razne opravilne potrebnosti, domače pijače.

5. Tisti viničarji, kateri morajo od daleč spravljati steljo, se morejo, kakor dosedaj, posluževati vožnje potrebne stelje.

6. Pri prešanju pripada viničarjem za večerjo 2 kg govejega mesa in tobak za vsak večer posebej, kakor dosedaj.

7. Vsi viničarji in vse njihove delovne moči služijo pri navadnem delu dnevno 8 Din pri delu prve kope, škropljenju, žvepljanju in rigolanju pa 10 Din. Pri cepljanju služijo dnevno 15 Din. Pri vsem težjem delu, plačanem po 10 Din, dobi delavec še dnevno 1 liter domače pijače, po možnosti tudi v drugo in tretjo kop.

8. Dnevni zaslužek se vsem viničarjem izplačuje vsako soboto, le na izrecno željo viničarja se more istemu izplačevati vsakih štirinajst dni.

9. Vse datjave, ki so navedene v točki 1, 2, 3, 4, 5 in 6 te pogodbe, so za viničarje brezplačne in ne more nihče od viničarjev zahtevati zato nobene odškodnine.

Vse dosedaj izstavljenе pismene pogodbe viničarjem, se na podlagi te pogodbe preključijo in so neveljavne. Vsem viničarjem se izstavijo nove pismene pogodbe takoj in morajo vsebovati vse te ugodnosti, ki jih določa ta pogodba, v ostalem pa veljajo določila viničarskega reda. Tisti viničar, ki bo strokovno obdeloval vinograd, dobi posebno nagrado.

Sklenjeno in podpisano dne 31. decembra 1929 ter stopi v veljavo z dnem podpisa.

Za zavod č. p. benediktincev v Admontu zastopnik: Drago Novak l. r.

Za Strokovno zvezo viničarjev zastopnik: Peter Rozman l. r.
Pravica je zmagala!

Usnjarji

Vrhnikarji. Letni redni občni zbor Strokovne skupine usnjarjev in drugih delavcev na Vrhniki se vrši v nedeljo 19. januarja ob 3 popoldne v Rokodelskem domu. V slučaju, da bi občni zbor radi maloštevilne udeležbe ne bil sklepčen, se vrši pol ure kesneje nov občni zbor in je sklepčen ob vsaki udeležbi. Za člane skupine je udeležba obvezna. Neorganizirane delavce in delavke vabimo, da pristopijo v naše vrste. Zavedajte se, tovariši in tovarišice, da je v skupnosti moč, ki je tudi silni vihar ne zlomi tako zlahka in tako kmalu. Mnogi delavci se tega resno ne zavedajo meneč, saj je vseeno, sem li organiziran ali ne. Toda ko nastopijo slabi časi in se nam odvezamo druga za drugo težko priborjene pravice, takrat pa ni vseeno, ali imamo kako zaslonbo ali ne. In če nismo organizirani, je tudi v resnici nikjer nimamo. Zato pa bolj kot kdaj prej nam velja: »Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi — a delo in trud naj nebo blagoslovil!«

Lesni delavci

Nazarje. Strokovna skupina lesnega delavstva spočoa vsemu članstvu, da priredi v nedeljo, dne 12. januarja 1930, ob 10 dopoldne v prostorih g. Remica v Nazarjih širši strokovni sestanek. Na sestanku bo poročal zastopnik zveze iz Ljubljane o važnih vprašanjih delavstva in organizacije. Tovariši lesni delavci! Sestanki so za nas zelo važni, zlasti ker je med nami še mnogo takih, ki ne pojmujejo strokovne organizacije v pravem pomenu besede. Prav zato smo povabili na sestanek centralnega zastopnika iz Ljubljane, ki nam bo temeljito obrazložil namen in pomen krščansko socialistične strokovne organizacije, nje cilje, pota ter delo v borbi za zboljšanje delavskega položaja. Zato naj sestanka nihče ne zamudi. Bodimo kakor nam veli naše geslo: Vsi za enega in eden za vse!

Papirničarji

Zahvala. Podpisana se iskreno zahvaljujem delavstvu in uradništvu papirnice Goričane in Medvode, ki mi je priskočilo na pomoč povodom smrtne nesreče mojega moža in ki je zbralo zame Din 883.50 Din. Bog plačaj! — Polona Zelnik, Rakovnik 6, pošta Medvode.

Javorniški kovinarji brezposelni.

3. januarja je vodstvo KID razglasilo v obratu na Javorniku, da ima vse delavstvo s 7. januarjem 14dnevni dopust. Vzrok temu da je pomanjkanje naročil.

Za dne 6. januarja je sklicala Jugoslovanska strokovna zveza na Javorniku strokoven shod prizadetega delavstva, da le-to zavzame napram navedenemu koraku podjetja svoje stališče. Srežki načelnik v Radovljici je shod prepovedal. — Jugoslovanska strokovna zveza je podvzela vse potrebne in možne ukrepe v zaščito delavstva.

Danes, 7. januarja, obrati na Javorniku počivajo. 300 delavcev razburjeno nestrpno pričakuje dneva, ko bodo zopet pričeli z delom.

Močno značilno je, da je prišel gornji odlok KID tako nenadno in da niso bili niti obratni zaupniki vsaj malo prej obveščeni o pretečem prekinjenju obratovanja.

V celem letu 1929. se je delalo na Javorniku s polno paro. Na diktat to-

varne je bilo delavstvo primorano kljub odporu delati nadure in celo ob nedeljah in praznikih. Tedaj ni malo ni slutilo, da bo moralo januarja 1930 baš vsled pomanjkanja dela sredi zime biti brezposelno.

Prekinjenje dela se spravlja v zvezo z revizijo carinske tarife, pri čemer naj bi bila domača industrija znatno prizadeta. Ako se že vodi akcija proti takim nameram, odločno protestiramo proti temu, da bi se udomačil pri nas tak način borbe kapitalistov za čim večji profit. Saj imamo v zadnjem času stalno na dnevnem redu grožnje od strani kapitalističnih podjetij napram državi in javnosti, da se bodo morala v tem in takem slučaju ustaviti in delavstvo odpustiti itd. Naj napravi državna oblast takemu početju izkoriščevalnega in nesocialnega duha prežetih kapitalističnih mogotcev v svojem in v interesu najširše javnosti energičen konec.

Delavstvo ti pa spoznaj svojo dolžnost in nalogo!

Vprašanje brezposelnih podpor sezonskim delavcem.

Pred Javno borzo dela v Ljubljani in njenima ekspoziturama v Celju in Mariboru se točasno zbirajo številni brezposelni, ki čakajo na zaposlitev oziroma podporo. Borza dela si očitovsko prizadeva v prvi vrsti za to, da preskrbi brezposelnim delo, ker edino delo more ublažiti gorje, ki ga povzroča brezposelnost med delavstvom zlasti vdelaških družinah.

Med temi brezposelnimi pa je v tem času veliko takih delavcev, katerim Borza dela ne more nuditi poklicnega dela in ne podpore. Zakaj? Zato, ker so to sezonski delavci, n. pr. mizarji, tesarji, pleskarji, soboslikarji, lesni in gozdni delavci itd. Stavbinsko delo v zimskih mesecih počiva, zato počiva tudi stavbinski delavec. Tako določa naravni zakon. Glede podpor sezonskim delavcem pa določajo človeški zakoni in predpisi. Ti pa so lahko pravični ali pa tudi krivični. Sedaj veljavni predpisi so krivični zato, ker izločajo od podpor delavce, ki skoro skozi celo leto plačujejo prispevke za Borzo dela, ko pa postanejo brezposelni, pa nimajo nikake pravice do podpore.

Naj navedemo samo en primer. Na Borzi dela se oglasi delomržeš, ki je skozi vse leto delal komaj 4 mesece. Borza dela mu nakaže podporo za dva tedna, ker ima po predpisih za toliko časa pravico. Za njim pride sezonski delavec, ki je bil v zadnjem letu zaposlen devet ali deset mesecev, temu pa Borza dela ne sme nakazati podpore, čeravno je delavoljan in brezposeln iz navedenega razloga. Razne kletvice in zgražanja posameznih brezposelnih na naslov Borze dela so seveda neupravičene, ker Borza dela se mora ravnati strogo po predpisih, ki jih je izdalo ministrstvo za vso državo.

Imamo dvojne tozadevne predpise. Prva je ministrska uredba z dne 26. nov. 1927, s katero je bila ustvarjena organizacija posredovanja dela in dajanja neposrednih podpor brezposelnim delavcem iz sredstev, ki jih delavstvo samo za ta namen plačuje. Druga je izvršilna naredba z dne 10. avgusta 1928. Merodajna je uredba, katere se z izvršilno naredbo bistveno ne more predruščiti. Glede denarnih podpor brezposelnemu delavstvu določa ministrska uredba v § 17. sledeče: »Neposredno se podpirajo brezposelni delavci iz sredstev, nabranih na podstavi poblastitve v členu 110. fin. zakona za leto 1922. in 1923. takole: Dajo se jim denarne dnevne podpore za vzdrževanje njih eksistence; dajo se jim potne podpore za odhod v kraj, kjer bi se zaposlili ali za povratek domov; dovoljujejo se jim enkratne podpore; dajo se jim podpore v naravi«. Paragraf zaključuje: »Te podpore uživajo ob pogojih, določenih v tej uredbi, vsi za delo sposobni delavci, najmanj 16 let stari, naši državljani in državljani onih držav, ki izenačujejo glede podpiranja ob ne-

zaposlenosti naše državljanke s svojimi«. Naslednji paragraf navaja pogoje, kateri so potrebni za prejemanje denarne podpore. Ti pogoji so: »Da so bili najmanj 7 dni zaposleni, in da niso odklonili dela, ki jim je bilo ponudeno po njih znanju in sposobnosti; da so bili v poslednjem letu najmanj 4 mesece ali v poslednjih dveh letih najmanj 8 mesecev zavezani zavarovanju zoper bolezen in nezgode in plačevanju prispevkov za borzo dela; da nimajo nikakih drugih dohodkov, ki bi jim zadoščali za življenje; da so najmanj 5 dni prijavljeni Borzi dela ali napravi, po kateri naj prejema podporo v stanovanjsku.« Uredba nikjer ne govori o sezonskih delavcih, kakor tudi ne o delavcih, ki so za določen čas na prisilnem dopustu, pač pa izrečno določa, da ima pravico do podpore vsak brezposelni delavec, če ima zgoraj navedeno kvalifikacijo. Ministrska naredba iz l. 1928. § 91. pa izključuje od podpor sezonske delavce s tem, da določa: »Novčana pomoč ne može se izdavati radnicima, koji obavljaju sezonske radove ili radove na prekide, ako s tim pavziranjem nije vezan definitivni gubitak dotične službe.«

Če primerjamo določbe uredbe z naredbo, nam mora biti jasno, da tu nekaj ni v redu. Tisti, ki je naredbo izvršil, je ali to določbo pomotoma vnesel ali pa se ni zavedal, da ima ta določba tako širok pojem in da bo izvajanje te določbe povzročilo toliko razočaranja in nevolje med širokimi plastmi delavstva.

Pa bilo tako ali tako, predpisi so predpis in Borza dela jih mora tako tolmačiti in izvajati kot najbolje ve in zna, pa četudi sama priznava, da je v tem krivica. Dva načina sta, s čemur bi se dala ta krivica vsaj nekoliko omiliti. Prvi je ta, da se beseda sezonski delavec ne bi tolmačila tako široko, drugi in še bolj umesten način pa je, da bi Borza dela določila primerno izredno vsoto iz svojih proračunskih sredstev, s katero naj bi se dajale podpore onim brezposelnim, ki jih naredba izključuje od rednih podpor. Eno ali drugo, brezposelni so tu, med temi tudi veliko število družinskih očetov.

Če imamo sezonsko delavstvo, ga imamo zato, ker ga nujno rabimo, zato je in mora biti sezonski delavec enakovreden ostalim delavcem. Poglejte in videli hste vse gorje, ki vlada v družinah brezposelnih!

★

Jugoslovanska strokovna zveza je poslala Upravnemu odboru Javne borze dela utemeljen pismen predlog, da se določi za vse tako zvane sezonske delavce neka izredna vsota v minimalni višini 60.000 Din, ki naj se razdeli med Ljubljano, Mariborom in Celjem po potrebi.

Politika.

Smer politike in delovanja režima od 6. januarja 1929, ki praznuje te dni svoj jubilej, se bo po nagovoru generala Zivkoviča na kralja in po kraljevem odgovoru ob okretu leta dosledno nadaljevala kot prvo leto. Vlada je objavila delo poedinih ministrstev v preteklem letu. V delovnem programu je poleg še ne v celoti izvršenih nalog, stavljenih v manifestu od 6. jan. 1929, posebno gospodarska zakonodaja in finance. Casopisi poročajo, da sledi iz kraljeve izjave, da ostane ista vlada tudi v novem letu kot dosedaj.

Dr. Maček in z njim devet njegovih tovarišev je bilo prepeljanih iz zagrebških zaporov v Belgrad v zapore sodišča za zaščito države, kjer bodo čakali sodbe, ki bo izrečena po zakonu o zaščiti države.

Likvidacija telovadnih organizacij je bila izvršena s posebno ministrsko uredbo. Imovina razpuščenih, a v Sokola kraljevine Jugoslavije ne vstopivših društev, gre v namene, določene v pravilih. Poleg Jugoslovanskega Sokola, Jugoslovanskega Orla; Hrvatskega Sokola, Srbskega Sokola so bile razpuščene tudi telovadne sekcije »Svobode« in sicer po naredbi banke uprave v Ljubljani. — Vlada je objavila vojaške olajšave za redne člane novega Sokola.

V znamenju združitve vseh Jugoslovancev zborujejo v Pragi zastopniki nekaterih hrvatskih, srbskih, bolgarskih in slovenskih akademskih društev. Prevladuje mišljenje, da je združitve sedanje Jugoslavije in Bolgarije potrebno in nujno zlasti iz gospodarskih razlogov.

Med Jugoslavijo in Bolgarijo je prišlo do sporazuma glede obmejnih posestnikov, katerim bo dovoljen svoboden prehod meje.

Kulturna društva, za katera so mnogi mislili, da bodo po zgledu telovadnih organizacij razpuščena in ujedinjena, ne bodo, kakor se uradno objavlja, razpuščena in ujedinjena in se tudi njihovo premoženje ne bo zaseglo, ker bi to pomenilo prenehanje vsakega zasebnega delovanja na tem polju. Znana paragrafa 156. in 157. osnovnošolskega zakona imata samo namen dati prosvetnemu delu neke direktive, da se prepreči plemenski šovinizem in pospeši enotna vzgoja. — Tako pravi uradno poročilo.

Uredba o spremembi uredbe o bratovskih skladnicah je objavljena. Z njo se predpisuje za bratovske skladnice dvojno knjigovodstvo ločeno za bolniško, nezgodno in pokojniško panogo.

Novo poljsko vlado je sestavil profesor Bartel. Število ministrov se je zvišalo od 9 na 13. Maršal Pilsudski je vojni minister.

Francoski parlament je sprejel in odobril kredite za utrditev vzhodne meje. Pri tem je bilo zadržanje enega dela francoskih socialistov posebno klavrno.

Ameriška vlada bo v teku prihodnjih tednov izplačala nazaj 190 milijonov dolarjev preveč vpračanih davkov. — V New Yorku je bil aretiran mestni sodnik Vivtale in 14 njegovih poklicnih tovarišev. Aretirani so bili vsi člani in voditelji velike roparske in morilske organizacije, ki se je udeleževala zlasti v Čikagu in ji je 11 umorov že dokazanih.

V braziljanskem parlamentu je ustrelil poslanec Smoes-Lopez, voditelj liberalne koalicije (ki je v opoziciji) poslanca Sonza Jilze, člana vladne stranke radi političnega nasprotstva.

Pri nemirih v Nigeriji je bilo med drugim usmrčenih 43 žen. Pobile so jih krogle kolonialnih čet.

Na argentinskega prezidenta Irigoyena je bil izvršen atentat; vendar je krogla zgrešila svoj cilj. Pri poskusu atentatorja živega dobiti v roke, je bil le-ta od policije ustreljen.

Tudi na indijskega podkralja Irwina je bil v neposredni bližini mesta Novi Delhi izvršen atentat. Kraljev posebni vlak je bil močno poškodovan, človeških žrtev pa ni bilo nobenih. Atentatorji se spravljajo v zvezo z indijskimi nacionalisti, oziroma celotnim indijskim nacionalno-socialnim osvobodilnim gibanjem, ki je baš v zadnjem času močno vzvalovilo. Vršil se je vseindijski kongres pod vodstvom znanih Nehruja in Ghandija. Z veliko večino je bila sprejeta zahteva, da se Indija osvobodi angleškega gospodstva in postane sa-

Ali si že član
Krekove knjižnice?

mostojna država. Angleška komisija, poslana, da preišče položaj, ali je Indija sposobna in zrela za samostojnost, še ni podala svojega mišljenja. V Londonu še niso ničesar ukrenili. V Indiji je lok vedno bolj napet.

Kitajska se hoče osvoboditi jerebstva zapadnih velesil. S 1. januarjem je bila upostavljena podsodnost vseh, tudi inozemcev, ki so imeli dosedaj posebne pravice, pod kitajska sodišča. Ameriška in Japonska sta proti temu protestirali.

Komunistično gibanje v Angliji se je z upostavitvijo odnošajev angleške vlade z Rusijo zopet okrepilo. Imajo že 21 komunističnih časopisov.

Francija je z novimi konvencijami s Poljsko zvišala priseljeniško kvoto za poljske delavce za l. 1930. na 60.000.

V Egiptu so na volitvah dobili popolno zmago nacionalisti, režim pa je bil poražen. Tudi Egipt hoče popolno samostojnost in svobodo ter se noče zadovoljiti z angleškim varuštvom.

Primo de Riveri je postala njegova diktatura že samemu nadležna in bi se je na nek lep način rad znebil. Boji se samo ogorčenja zatiranih, ki jim je bila toliko let vzeta svoboda mišljenja in delovanja. Slaba vest!

Krekova mladina.

Trajen uspeh.

Dostikrat slišimo, da je bilo tam in tam društvo, ki je imelo toliko in toliko članov, godbo, toliko in toliko odsekov, prireditev vsak drugi mesec, sedaj ga pa ni več, poginilo je. Navadno se naredi zaključek, da dotične organizacija sploh ni za rabo.

Naravno stremljenje je, da gleda društvo, da ima dosti članov. In to je prav. Društvo mora zbrati čim širši krog. Tudi

je potrebno, da članstvo pametno in pošteno zaposli. Ali je to dramatika ali sport ali petje — vseeno. A te zaposlitvene panoge so sredstvo. Kal smrti v sebi ima društvo, ki ima zaposlitvene panoge kot namen društva. Organizacija ni samo prireditev ljudi, temveč je združitev ljudi za nek določen namen. Ideja je, ki posvečuje sožitje članstva. Potrebna je prepojitve vsakega posameznika s to idejo. Zgolj samo družina, zgolj samo organizacijsko delo ne ustvarja stalnih uspehov. Ako ni v organizaciji višje, idejne sile, ki združuje, tedaj se organizacija neha tam, kjer ni mogoče več igrati, telovaditi, peti in muzicirati.

Stremimo torej za trajnim uspehom. Pot je trnjeva, a potrebna, ker treba je aktivnih ljudi, pokretašev, ne ljudi, ki se selijo od organizacije do organizacije in iščejo, kje je bolj prijetno, vaš cilj bodi pokretaški človek. To je graditev temelja in za tem pride stavba.

Duhovne vaje. V dneih 4., 5. in 6. januarja so se vršile duhovne vaje. Udeležilo se jih je 17 fantov. Duhovne vaje so dobro uspele, zadovoljni so bili udeleženci zelo in upamo, da gospodje jezuiti tudi. Le žal, da toliko podružnic ni čutilo potrebe poslati svoje fante na duhovne vaje.

Tečaj centrale za odbornike družin se bo kmalu vršil. Poslali bomo okrožnico. Mislite že sedaj, ko ga boste poslali.

»Ogenj« izide sredi januarja v novi obleki. Upamo, da bo vsem ugajal. Naroča se na: »Ogenj«, uprava, Ljubljana, Delavska zbornica. Stane letno 32 Din.

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

Radio.

RADIO IN TEHNIKA.

Vsi vemo, da je radio kot panoga moderne tehnike povzročil silen preobrat in neverjetno hiter razvoj v telefonski in telegrafski tehniki. Ni pa samo prisilil te panoge, da je v hitrem tempu skušala vedno odgovarjati zahtevam sodobnosti, temveč je tudi mnogim drugim pridobitvam moderne tehnike s svojimi zahtevami dal neverjeten pospešek.

Tako je n. pr. zelo zanimivo in uspešno vplival na zelo gramofonske industrije. Vse radijske postaje prav rade prenašajo svojim naročnikom reproducirano glasbo z gramofonskih plošč. Pri velikem številu oddajnih postaj je jasno, da je rastla zahteva po najboljših in novih ploščah. Kot dokaz za to naj omenimo, da je samo naša ljubljanska postaja preigrala v preteklem poslovnem letu okrog 4000 plošč.

Pri tako veliki porabi plošč je seveda jasno, da skuša vsaka tovarna gramofonskih plošč kar najbolj izboljšati kvaliteto svojih izdelkov. Zakaj naročniki radija žele poslušati le tako reproducirano glasbo, kateri se le malo ali nič ne pozna, da prihaja iz zarez v ebonitu gramofonske plošče.

Zato so v Ameriki začeli izdelovati nekatere tovarne gramofonskih plošč posebne plošče za radijski prenos. Glasba iz teh plošč se reproducira tako čisto in jasno, da radijski naročniki ne morejo ločiti te reproducirane glasbe od običajnega glasbenega programa. Seveda izdelujejo te plošče s prav posebno vestnostjo. Najprej izvedejo že registracijo na originalu voščene matrice z veliko natančnostjo. Nadalje sprejemajo posamezne komade na zelo velike plošče s premerom 40 cm, ki se prav počasi

vrte. Tako naredijo te plošče pri reprodukciji samo 33 in pol obratov na minuto, dočim jih običajno naredijo okrog 78. Zanimivo spremembo so uvedli tudi v tem, da odigravajo te nove plošče od srede navzven, torej narobe kot pri običajnih. To pa zato, ker je znano, da je reprodukcija v plošči proti sredini vedno slabša, naročnik pa je, če že mora poslušati reproducirano glasbo, nezadovoljen, če je najslabši del programa vedno konec. In zato imajo Amerikanci gotovo prav, če se zavzemajo za načelo: Konec dober, vse dobro.

T. R. L.

Popravi amo.

V uvodniku pod zaglavjem »Novo leto« št. 1. našega lista z dne 2. januarja 1930, se je v tretjem odstavku le-tega vrnila huda tiskovna pomota. Namesto »Kaj stori proti nji cerkev?« čitaj: »Kaj stori proti nji cerkve?«!

Za kratek čas.

Snažilec čevljev. (Nad njim visi mesena klobasa.) Kaj pa ta klobasa tukaj? — O gospod, to je velika dobrota! Sline cedim, da lažje plujem na čevlje.

Raztreseni profesor. Kaj se mu je zopet primerilo! Bil je na ženitovanju in je hotel nazdraviti. Potrkal je na kozarec in zaklical: »Plaćat!«

Zenska logika. Čudna, neumljiva je moja prijateljica Nežika! Že pred dobrim mesecem sem ji pod pogojem, da nikomur ne pove, zaupala, da se letos poročim, pa ta avša do zdaj res ni še nikomur povedala.

Poštenost. Moj Bog, vsak dan greš v kavarno, pa vedno prineseš tisti tvoj stari raztrgani dežnik nazaj domov.

DVE NOVI POSLOVALNICI

FLORJANSKA ULICA št. 5 v hiši gosp. Stenta in
ROŽNA DOLINA CESTA III št. 2 v hiši g. Punčoh

otvori I. del. konzumno društvo te dni, in sicer:

Somišljenike in člane prosimo za pristop oziroma agitacijo — Z izplačevanjem dividende se prične prve dni v decembru. — NACELSTVO.

Pierre l' Ermite:

Kako sem ubila svojega otroka

Dečko mu je bil še dosti všeč. Bil je srednje postave in v temnomodri obleki z mornarskim ovratnikom, ki se mu je lepo podala. Oči je imel modre ko jasno nebo in močno plave lase. Videti je bilo, da je bistrega duha, dobro vzgojen in zelo boječ.

»Gospodična« je še vedno nadaljevala svoje hvalepolne besede, v katerih je bilo mnogo pretiranega, župnik pa je natančneje opazoval dečka, ki ga je bilo očitno sram, da ga tako poveljujejo. Lahko si mislimo, da bi se bil pač rajši igral kje v »Gozdu«.

»Že dobro!« završi župnik, »sedaj poznam Dominika. Obetam vam, da ga bom imel posebe pred očmi in prizadeval si bom, da napravimo iz njega človeka, kakor me je zadnjič prosila njegova dobra mamica.«

To je bil prvi sestanek. Ko sta odhajala, je župnik pogledal gospodično in Dominika. Bavarka je bila zastavno in dosti lepo dekle in se je zavedala važnosti svojega poslanstva, deček pa je bil plašen in se je bal, da se ne zapne ob stol ali naredi kake druge nerodnosti. Hodil je po prstih — kakor zahteva najnovejša moda — kot bi koza stopala po jajcih.

Ta prvi sestanek se je ponavljal skoraj dve leti vedno z istimi besedami in z enakimi zunanjimi ceremonijami, a župnik še vedno ni vedel, kakšno delo prav za prav opravlja pod tem ogrinjalom — svetne naklonjenosti.

Potem je prišlo prvo sv. obhajilo.

Deček se je nanj dobro pripravil in si temeljito očistil dušo. Točno se je učil vsega, kar mu je bilo naročeno, naloge je izvrševal vestno in skrbno, sploh je bil v resnici zelo marljiv; zato ga je župnik imenoval za »nadzornika«. S tem ga sicer ni hotel posebe odlikovati, vendar taka častna služba pri drugih vedno vzbuja zavist, in baš ta zavist je bila »nadzornikovi« materi v največje veselje. No, Dominik si je to pošteno zaslužil in je brez dvoma eden najboljših, če že ne najboljši otrok, kar jih je bilo pri krščanskem nauku. Samo ob sebi se razume, da so ga doma skoraj zagrnili z darovi, in ko je drugi dan po onem velikem dogodku žup-

nik prišel k njim — tako je želela gospa Yholdy, Dominikova mati — so mu pokazali cel muzej razne ropotije. Deček je dobil vse od razpela do manšetnih gumbov; vmes je bil tudi krasen mornarski kronometer, ki mu ga je podaril »gospod Anastazij«, kot so imenovali Dominikovega strica.

A videti je bilo, da Dominika zelo malo zanima vse to izobilje, katero mu je vzelo še ono radost, ki jo rode želje v otroški duši.

Župniku so vstajale misli: otrok ima mater gospo Yholdy, strica in vzgojiteljico; oče mu je umrl. Prijatelj je imel sicer dosti, a so jim vsi preveč tuji. In sredi teh ljudi se je zdel župniku deček tako osamljen in plašljiv, da je začutil, kako se v njem budi sočutje, ki ga je v začetku skušal skoraj nekako zatreti.

Župnik Firmin je bil sin trdnih delavskih staršev, vendar delavskih — oče je delal v tvornici vagonov neke železniške družbe — rodil se je med ostružki. Vzgojili so ga z veliko resnostjo in z lastnim delom je povsod dosegel prvo nagrado. Bil je kot pravimo »otrok svojih del«.

Radi tega je imel že v krvi neko nagnenje, da je bil strog z onimi svojimi farani, ki so se rodili na vrhuncu socialne lestvice. Od takih je zahteval neko ravnotežje med njih socialnim delom in pre mnogimi ugodnostmi, ki so jih našli že v svojih razkošnih zibelkah: imajo lagodno življenje, lahko se nauče mnogih jezikov, deležni so svetne vzgoje in visokošolske izobrazbe, lahko potujejo in vidijo prelepe kraje ter imajo moč, ki jo da denar in različne zveze — — —

Kadar so njegovi mali župljani govorili o svoji bodoči odgovornosti in zlasti še, kadar so se nanjo pripravljali, je bil župnik z njimi zelo dober, kajti kdor hoče danes ali jutri voditi ljudstvo, mora biti pripravljen na trd in surov boj z raznimi prevejanci in odločnimi organizatorji.

Kadar pa so otroci sanjali samo o dobičku in uživanju in kadar jim slavno ime ali visok socialni položaj v njih vesti ni pomenil obenem tudi težjih dolžnosti, tedaj jim je v njih lastno dobro in da prebudi v njih zaspalega človeka, glasno poudarjal:

»Vi ste kakor nekoristni okraski in pretenko ošpičeni svinčniki, s katerimi domovina ne bo mogla pisati svoje slavne zgodovine!»

Tudi Dominik je bil deležen nekaterih podobnih pridevkov, ki pa so ga tako potrli, da se je župnik poslej skrbno ogibal sličnih besed. In otrok mu je popolnoma odkrito pojasnil svoj položaj: zavedal se je svoje dolžnosti, vedel je, da je zelo

bogat in na žalost sin edinec, čeravno bi bil tako rad imel še kakega brata in sestro... Resno se je hotel pripraviti, da izvrši svojo nalogo, a se je čutil preslabega; v pravosti je bil namreč ko brez hrbtenice.

Iz njegovega otroškega pripovedovanja je župnik čital resnico ko v odprti knjigi. Zastonj se je spraševal, kakšen je bil Dominikov oče, kakšnega značaja in kakšno dedno breme je naprtil svojemu simu. O tem župnik ni vedel ničesar. Sicer pa to tudi ni bilo tako važno, saj se je jasno videlo, da se je deček vrgel v mater, kar se premnogokrat dogaja. Bog navadno namreč tako dela, da se sinovi vržejo v mater, hčere pa v očeta, sicer bi se moški preveč ločili od žensk in bi s tem prenehala ona medsebojna simpatija, ki jo je Bog ustvaril med možem in ženo.

Dominik je bil izrezana mati.

Nekega dne je župnik izvedel, da je gospa Yholdy kreolka². Otrok je bil torej dedno še bolj obremenjen kot je župnik mislil v začetku. Zato si je tem bolj želel, da dvigne dečka iz takega stanja. Nadejal se je, da bo izklesal v njem krepko voljo z ljubeznijo, s poukom in z otrokovim sodelovanjem pri najrazličnejšem delu; od kraja bi mu pomagal pri lahkem delu, pozneje pa tudi pri težjem.

Ko je Dominik župniku kaj pripovedoval in pred njim razkrival svojo dušo, se je temu večkrat zazdelo, kot bi gledal pred seboj potapljačega se človeka, ki kliče na pomoč.

Dominik je hotel postati človek. Tudi njegova mati je izrazila to željo, dasiravno se je dobro videlo, da prav za prav niti ne ve, kaj hoče s tem reči. No, k temu jo je silila bojazen, da njena družina ne izumre. Toda težko podedovano breme je pritiskalo na zemljo mlado otroško dušo, ki se je hotela znebiti neznosnih okov, prosto razpeti svoja krila in poleteti v sinje zračne višave. Župnik Firmin je sklenil, da Dominiku pri tem pomore, in je vedno gledal, da je ostal v stiku z otrokovo dušo.

Zavoljo tega se je tudi odzval povabilom gospo Yholdy in večkrat kosil v njenem razkošnem dvorcu. Sedeli so v naravnost knežji obednici, kjer se mu je zdel ubogi Dominik kot kakšna igračka, okoli katere so se z nekim hladnim prezirom obračali visoki služabniki.

² Kreolka, potomka mešanih staršev, Evropeca z drugorodno ženo.